

Projektet VattRe avslutas med goda erfarenheter av recirkulering

Den sista november avslutas projektet Cirkulär växthusekonomi (VattRe). Resultaten av projektet kan betraktas som goda. Växthusproducenterna som har satsat på recirkulering är nöjda. Metoderna minskar både användningen av vatten och gödsel.

– Vi har testat oss fram och gjort en del försök som varit misslyckade. Men vi har också sett på metoder som har visat sig fungera och med facit på hand är jag nöjd över resultaten, säger Heidi Smart.

Sedan den 1 december 2021 har Smart fungerat som projektledare för VattRe, vars syfte har varit att undersöka recirkulering och olika metoder för att behandla returvattnet vid växthusodlingar. Recirkulering innebär att vatten och näringsämnen som plantorna inte tar upp återanvänds.

Förra veckan var det dags för slutseminarium eftersom projektet avslutas den 30 november. Men varför är metoderna intressanta för växthusbranschen?

– Som helhet handlar det om att recirkulering sparar in på kostnaderna i form av minskad vatten- och gödselanvändning. Resultaten inom projektet visar också att så är fallet. I och med att spara på gödsel och vatten gör producenterna också en insats för miljön, säger ÖSP:s trädgårdssombudsman Johanna Smith.

Hon hoppas att recirkulering blir en metod som implementeras i fler anläggningar i framtiden.

– Genom projektet har vi velat testa och visa de olika metoder för recirkulering som finns och sprida kunskap och erfarenheter. Förhoppningsvis inspirerar vi andra odlare att gå in för det här i framtiden, säger Smith.

Tre olika system har testats

Projektet har samarbetat med tre växthusföretagare som har installerat olika system för recirkulering. Ett system kallas för långsamfiltrering, medan ett annat är ultrafiltrering. VattRe har också följt upp ett tredje system som baseras på UV-strålning.

Förra veckan ordnade projektet Cirkulär växthusekonomi (VattRe) ett slutseminarium i Närpes. Många kom för att ta del av den forskning och försök med recirkulering som gjorts inom ramen för projektet.

Joakim Strand (närmast till vänster), Heidi Smart, Martin Sigg och Mikael Dahlqvist deltog i en paneldebatt om recirkulering. Erfarenheterna av att recirkulera vatten i växthusproduktionen är goda. Och intresset lär vara på ökande för tekniken, som minskar både användningen av vatten och gödsel. Johanna Smith till höger fungerade som moderator.

– Det finns olika system som lämpar sig för olika anläggningar. För att ge en så bred bild som möjligt har vi valt att fokusera på de här tre systemen för recirkulering, men det finns också andra metoder att rena returvattnet, men vi har inte haft

möjlighet att testa alla inom projektet, förklarar Smart.

På plats på slutseminariet var växthusproducenten Joakim Strand. Han valde att gå in för långsamfiltrering som innebär att returvattnet långsamt rinner genom en filterkolonn

bestående av sand eller stenullsgranulat.

– Orsaken till att jag gick in för den metoden är att systemet lämpar sig för en något mindre produktionsyta. Till en början var jag orolig för gödslingen, men det har inte varit några problem med att upprätthålla näringsbalansen, säger han.

Att ta i bruk ett nytt system är alltid en utmaning, men enligt Strand har de lärt sig efterhand och vidtagit olika mindre åtgärder för att optimera recirkuleringen.

– Men det har inte varit många saker att åtgärda och att vi har fått hjälp av projektet med analyser och andra praktiska saker har varit mycket tacksamt. Jag ångrar inte att jag gick med i projektet, säger han.

Har varit nöjda

VattRe har också följt med företagen Siggarden Ab och Handelsträdgård Martin Sigg Ab, som använt ultrafiltreringsanläggningen Kathari UF 1.

Det är ett större system som gör att returvattnet, som utgör cirka 20 procent av vattenanvändningen, efter en reningsprocess kan återanvändas.

– När sonen byggde sin del av anläggningen beviljades inte längre bygglov om man inte ordnade med att ta till vara returvattnet eller leda

Jordbrukarstöd betalas ut i december

■ Livsmedelsverket inleder 5.12 utbetalningen av kompensationsersättning och arealbaserade åkerstöd. Utbetalning av stöden med planerad tidtabell är möjligt om statsrådet godkänner 28.11 erforderliga förordningar.

I december betalas sammanlagt cirka 825 miljoner euro ut till gårdarna för stöd som söktes 2024.

Kompensationsersättning betalas som ersättning för ogynnsamma klimatförhållanden på grund av Finlands nordliga läge. Med hjälp av ersättningen tryggas en fortsatt jordbruksproduktion och att jordbruksmarken förblir i odlingsbruk. I december betalas cirka 95 procent av ersättningen till gårdarna. Återstoden av ersättningen betalas av Livsmedelsverket i maj 2025.

EU-stöden betalas till jordbrukarna i två delar

Av de åkerstöd som EU finansierar betalas basinkomststöd, stöd för

miljösystem, omfördelningsinkomststöd, inkomststöd för unga jordbrukare, bidrag för stärkelsepotatis och bidrag för specialväxter ut i december. Cirka 95 procent av stöden betalas ut i december och resten i juni 2025.

I december betalas stöd för miljösystem för åtgärder som naturvårdsvallar, gröngrödslingvallar och mångfaldsväxter. Stöd för åtgärden växttäckte vintertid betalas i juni 2025.

Åkerstöd som finansieras med nationella medel betalas ut i sin helhet i december. Stöden är allmänt hektarstöd, nordligt hektarstöd, stöd till unga jordbrukare och nationellt stöd för sockerbetor.

Jordbrukarna får utbetalningar på sina konton från och med den första betalningsdagen allteftersom kommunerna godkänner betalningsmaterial. Odlarna kan kontrollera de stöd som betalas till gården i Viputjänsten. – LF

Heidi Smart har varit projektledare för VattRe. Hon är nöjd med resultaten av de metoder som testats. De visar att recirkulering minskar både användningen av vatten och gödsel.

det i avloppet. Då var vi tvungna att hitta en lösning för båda företagen som är verksamma i samma anläggning. Projektet kom för vår del i rätt tid och vi är nöjda med systemet hittills.

– Även för vår del har det varit en fördel att gå in för recirkulering eftersom vi sparar både på gödsel och vatten, säger Martin Sigg, som medverkade i slutseminariet.

Det är företaget JCON Greenhouse Ab som tillämpar ett system för recirkulering och rening av returvattnet med UV-ljus. I en video som gjorts av projektet om de olika försöken, berättar företagaren Jonathan Nordberg om sina erfarenheter.

– Efter inkörningen då vi rättat till alla inställningar har det fungerat bra. I dagläget tänker vi knappt på att vi har det här systemet utan det är en del av produktionen. Vi är nöjda, säger han i videon, som spelades upp på seminariet.

Heidi Smart betonar att varje växthusodlare som går in för recirkulering själva måste bestämma vilket system som passar bäst.

– Alla företag har olika förutsättningar, tekniska krav och är individuellt olika. Mitt råd är att bekanta sig med de tekniker som finns och fråga om råd och erfarenheter av de har de olika systemen. Därefter måste var och en bestämma vilket de går in för, säger hon.

Intresset för recirkulering ökar

Mikael Dahlqvist, odlingschef för Närpes Grönsaker, har också medverkat som rådgivare för producenterna som testat systemen. Enligt honom är intresset för recirkulering på ökande bland producenterna i andelslaget.

För investeringen, som varierar mycket beroende på system, är det möjligt att ansöka om

investeringsstöd, som ersätter 40 procent av de godtagbara kostnaderna.

– Det är alltid en återbetalningstid på en investering och det medför alltid risker. Men det finns helt klart fördelar med recirkulering. Något som kommer att bli en flaskhals är att en del av de befintliga växthusen saknar odlingsrännor, vilket behövs för recirkuleringen, säger Dahlqvist.

Smart fortsätter:

– Eventuellt kan stöd också fås för att ordna med uppsamlingen av returvattnet i växthusen, men det beror på hur stödsituationen ser ut och avgörs från fall till fall. Här kan Peter Björkmark på NTM-centralen hjälpa till med information.

Under projektets gång har man också låtit göra olika typer av analyser. Det som har följts upp är bevattnings- och returvattnets näringsinnehåll och vid behov har odlarna i samråd med odlingsrådgivaren gjort justeringar i gödseltillförseln.

– Näringsbalansen har hållits på en nästan förvånansvärt stabil nivå. Dessutom har man låtit göra analyser för att se hur effektiva reningssystemen är mot olika sjukdomssträvar, det är svampar och bakterier man har sett på. Alla tre metoder (UV-desinficering, långsam- och ultrafiltrering) har visat sig fungera tillräckligt bra vid odlingsarna i fråga, berättar Smart.

Projektet har finansierats av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och finska staten, via NTM-centralen i Österbotten. Österbottens Svenska Producentförbunds trädgårdsskotts utvecklingsfond står för egenandelen i projektet.

TEXT & FOTO
Christoffer Thomasfolk
christoffer.thomasfolk@slc.fi

Webbutbildningen om miljöförbindelsen har öppnat

■ Jordbrukare kan nu genomföra miljöförbindelsens webbutbildning via e-tjänsten Vipu, meddelar Livsmedelsverket. Utbildningen gäller gårdar som i årets ansökan om åkerstöd har valt åtgärden klimat- och miljöutbildning för sin miljöförbindelse.

Utbildningen kan avläggas av vem som helst som är delaktig på gården. Man har tid att avlägga utbildningen fram till slutet av april 2025.

Målet med utbildningen är att jordbrukarna ska lära sig nya saker eller repetera det de redan lärt sig om klimat- och miljöförbindelse.

Man behöver inte förbereda sig för utbildningen på förhand, men det lönar sig att reservera några lugna timmar för att genomföra den.

I webbutbildningen finns fem utbildningsalternativ att välja mellan. Om något utbildningsalternativ har avlagts på gården redan tidigare, kan samma utbildning dock inte avläggas på nytt.

Utbildningsalternativen är följande:

- Kolbindning på åkermark och markens växtskick.
- Minskning av växthusgasutsläppen och anpassning till klimatförändringen på gården.

- Främjande av jordbruksnaturens mångfald.
- Vattenskydd på gården.
- Metoder för integrerad bekämpning.

Utbildningen betygsätts inte utan prestationen godkänns eller underkänns. Om prestationen underkänns kan utbildningen genomföras på nytt. Antalet försök har inte begränsats. Anteckningen om genomförd utbildning syns i Viputjänsten följande dag.

Webbutbildningen ska genomföras med godkänt resultat för att villkoren för klimat- och miljöåtgärder ska uppfyllas. Om villkoren inte uppfylls minskar ersättningen för gårdsspecifika åtgärder med 20 procent i enlighet med bestämmelserna.

Denna gårdsspecifika klimat- och miljöutbildning som ingår i miljöförbindelsen valdes i år av över 90 procent av de gårdar som ingått förbindelsen vid ansökan om åkerstöd. Under det första förbindelseåret genomgick sammanlagt 27.800 gårdar utbildningen. Det populäraste utbildningsalternativet var kolbindning på åkermark och markens växtskick, som utfördes av 18.500 gårdar. – LF